

عقل در تفسیر میزان به معنای مقدمات بدیهی و براهین آشکار است

حجت الاسلام رجبی امروز، 26 دی ماه در نشست «نقش عقل و نقل در تفسیر قرآن از دیدگاه علامه طباطبایی» گفت: مرحوم علامه در تفسیر خود پای بند به این بود که از بدیهی عقلی تبعیت کند و مقصود از عقل به عنوان منبع در تفسیر میزان این است که از معرفت بدیهی یا برهان های آشکار با مقدمات بدیهی استفاده کنیم.

حجت الاسلام رجبی امروز، 26 دی ماه در نشست «نقش عقل و نقل در تفسیر قرآن از دیدگاه علامه طباطبایی» گفت: مرحوم علامه در تفسیر خود پای بند به این بود که از بدیهی عقلی تبعیت کند و مقصود از عقل به عنوان منبع در تفسیر میزان این است که از معرفت بدیهی یا برهان های آشکار با مقدمات بدیهی استفاده کنیم.

به گزارش خبرگزاری بین المللی قرآن (ایکنا) از قم، در این نشست علمی حجج اسلام والمسلمین محمود رجبی، قائم مقام مؤسسه امام خمینی (ره)، غلامرضا فیاضی، عضو هیئت رئیسه مؤسسه و سیدیدالله یزدان پناه، مدیر گروه عرفان مؤسسه آموزشی — پژوهشی امام خمینی (ره) سخنرانی کردند.

حجت الاسلام والمسلمین محمود رجبی در این نشست علمی اظهار کرد: در مورد عقل به عنوان منبع از عقل ضروری و برهان عقلی یاد می کنند و علامه طباطبایی از آرای فلسفی که مورد اتفاق نیست در تفسیر میزان استفاده نکرده است مگر این که بدیهی عقلی یا نظریه قطعی عقلی باشد.

وی گفت: مرحوم علامه در تفسیر خود پای بند به این بود که از بدیهی عقلی تبعیت کند و مقصود از عقل به عنوان منبع در تفسیر میزان این است که از معرفت بدیهی یا برهان های آشکار با مقدمات بدیهی استفاده کنیم.

رجبی ادامه داد: علامه طباطبایی خود در تفسیر آیات الاحکام و آیات معاد و قصص قرآن بر نیازمندی به احادیث معصومان (ع) تأکید کرده و در عملیات تفسیری نیز بدان اقرار داده و این روش در همه آیات کاربرد نداشته و به ناچار باید از احادیث معصومان نیز بهره برد.

حجت الاسلام یزدان پناه در ادامه نشست گفت: فیلسوفان مسلمان از عنوان هستی شناسی قدسی استفاده می کنند و حقایق مطرح شده در قرآن را دور از هرگونه خطا دانسته و آن حقایق را قدسی می دانند.

وی اظهار کرد: مفسر قرآن زمانی که از فلسفه استفاده می کند در جایی که احساس کند با نقل قطعی سازگار نیست هیچ گاه فلسفه را در تفسیر راه نمی دهد و عقل و فلسفه قطعی را وارد کار خود می کند که علامه طباطبایی این گونه عمل می کرد.

مدیر گروه عرفان مؤسسه امام خمینی (ره) افزود: مسائلی چون علیت اصولی مسلم است که در کار تفسیر توسط فلسفه وارد می شود و دسته ای از مباحث فلسفی نیز به صورت عقل قطعی نیست اما دیدگاهی است که در فلسفه پدید آمده اما می تواند در فضای تفسیر به عنوان یک روش که موجب استنتاج از قرآن شود ورود پیدا کند.

وی بیان کرد: علوم غیر قطعی فلسفی می تواند به عنوان فضای پرسشگری از قرآن به میان آید و منظور از قطعیات برهان های بدیعی است که دسته ای از آن ها مانند صاحب اراده بودن انسان و اصل علیت توسط علامه طباطبایی مورد استفاده قرار گرفته است.

حجت الاسلام فیاضی نیز در این نشست اظهار کرد: قوه ادراک انسان مسائلی را به طور قطعی و یقینی درمی یابد به طوری که احتمال خلاف در آن ها نمی دهد، منظور از عقل منبع همین است و روشن است اگر این عقل بخواهد کنار گذاشته شود به وحی کننده دسترسی پیدا نخواهیم کرد.

وی اظهار کرد: از ابتدا باید در کلاس عقل زانو بزنیم تا عقل دست ما را در دست رسول اکرم (ص)، قرآن شریف و روایات اهل بیت (ع) بگذارد بنابراین عقل یک منبعی است که اگر کسی بخواهد با او به مبارزه برخیزد نمی تواند منطقاً به سراغ وی برود.

فیاضی افزود: عقل به ما می گوید خدایی وجود دارد و خدایی که ما را آفریده است برای هدفی این کار را کرده است، بنابراین با توجه به این که چیزی در انسان نیست که همه عوامل سعادت و بدبختی خود را تشخیص دهد ضرورت دارد فرستاده ای آن مسئله را برای انسان بیان کند.

مدیر گروه فلسفه مؤسسه امام خمینی(ره) ادامه داد: عقل ارزش بسیاری دارد و ما را به وحی می‌رساند و نمی‌شود بعد از رسیدن به وحی بگوئیم عقل طریق غیرمعتبری است و باید آن را رها کرد.

وی در پایان ابراز کرد: علمای اصول نیز به صورت اجمالی که اگر ادله تعارض کرد در آن جا دلیل قطعی مقدم بر دلیل ظنی است و هیچ چاره‌ای جز این که دلیل قطعی را بگیریم و دلیل ظنی تصرف کنیم نداریم.